

מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון במוקצה:

בכמה וכמה מקומות אומרת הגמרא ש"רבי יהודה אית ליה מוקצה, ורבי שמעון לית ליה מוקצה".

ויש להבהיר, שלא נחלקו כלל רבי יהודה ורבי שמעון בעצם שתי התקנות של מוקצה המבוארות לעיל⁽⁶⁾.

אלא, כל מחלוקתם היא רק בדבר ה**ראוי לשימוש**, כמו כלי או אוכל, שלא גזרו בו חכמים איסור מוקצה, אלא שהאדם מקצה אותו בעצמו מדעתו מלהשתמש בו בשבת ויום טוב מכמה סיבות שיתבארו להלן.

דעת רבי יהודה שהקצאתו העצמית של האדם מדעתו אוסרת את החפץ באיסור מוקצה, ונחשב כאילו היה אבן או עפר

שאינם ראויים לשימוש מצד עצמם.

ולדעתו היתר השימוש והטלטול בשבת חל רק על חפצים שהיו ראויים לשימוש בהיתר בכניסת השבת ודעת האדם עליהם, אך היוצאים מכלל זה נעשים מוקצה, כי אין דעתו של אדם אלא על מה שראוי לו באותה שעה.

ואילו רבי שמעון סובר שאין הקצאתו של אדם יכולה להחיל שם מוקצה מדעתו על דבר הראוי לשימוש, היות ואין האדם מקצה מדעתו בצורה מוחלטת דבר הראוי לשימוש, כי תמיד יש לו מחשבה [הנקראת "יושב ומצפה"] שהוא ישתמש בו, במצבים מסוימים. ולפיכך אף חפץ שאינו ראוי לשימוש בכניסת שבת אינו נעשה מוקצה משימוש בשבת, כי אינו נחשב בעיני האדם אלא כעיקוב זמני, ודעתו עליו לשעה שיהא

6. דהיינו, בגזירת מוקצה, מודה רבי שמעון בכל מוקצה שאינו ראוי לשימוש מצד עצמו, או שהוא מוקצה מוחלט כדבר שיש בו חסרון כיס. ובגזירת כלים לא נחלק רבי שמעון על הקצאת חכמים, אלא על הקצאת דעתו, וכדלהלן.

ונפקא מינה בהגדרה זו, למה שנחלקו הראשונים בכלי שמלאכתו לאיסור, אם מודה רבי שמעון שאסור לטלטלו מחמה לצל. **שתוס'** [שבת לו] אסרו, וכן נפסק להלכה בשו"ע [שח ג]. וכן משמע מדברי רש"י [שבת קכד ב, קנו א עיי"ש] שרבי יהודה התיר רק לצורך גופו ומקומו, ואילו מחמה לצל לכו"ע אסור. [ועיין פני יהושע שבת מה ב שביאר כך בדעת רש"י שבת לה ב, וכן דקדק הגרעק"א בגליון הש"ס מדברי רש"י בדף מה ב אך הפני יהושע שם דחה ראיתו]. אך בתוס' ובפסקי רי"ד [שבת כג א] כתבו שכולי עלמא התירו לטלטלו

לצורך גופו ומקומו, ורבי שמעון מתיר אף מחמה לצל, וכן הוכיח התרומת הדשן [פא] מדברי המרדכי [ספ"ג דשבת]. וכתב בשלטי גבורים [בפרק כל הכלים] שדעת התור"ד שרק לרבי יהודה אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל, אך רבי שמעון מתיר.

ולכאורה מחלוקת זו תלויה באיזה תקנה נכלל המוקצה של כלי שמלאכתו לאיסור, שבתקנת מוקצה, שייך לומר שנחלקו רבי יהודה ורבי שמעון במוקצה זה שחסרון תשמישו הוא רק מחמת איסור, ולא בעצם גופו, וכמו שכתב רש"י [בשבת לה א] שאיסורו מחמת מוקצה, ולכן נקטו תור"ד והמרדכי שלרבי שמעון מותר לטלטלו אפילו מחמה לצל.

אך רש"י ותוס' הבינו כמו שכתב הריטב"א [שבת קכד] שכלי שמלאכתו לאיסור, אסור אפילו לרבי שמעון, שלא מפני מוקצה אסרוהו,